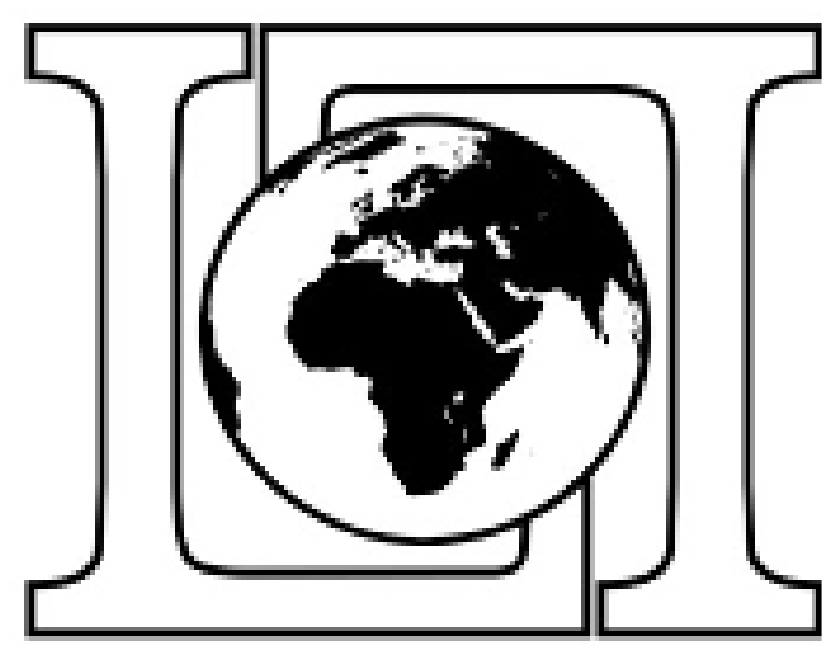

Jakutština

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Киһи тыла ох, санаата батас

Lidské slovo je střela a mysl je meč (jakutské přísloví)

Саха тыла

Jakutština – nejsevernější turkický jazyk:

- má asi 450 000 rodilých mluvčích
- je úředním jazykem v Ruské federaci v Republice Sacha-Jakutija
- patří s dolganštinou mezi nejsevernější turkické jazyky
- Jakutie má velikost sedmi Francií, většina obyvatel však žije v hlavním městě Jakutsku
- příbuzná je například turečtině, mongolštině, kyrgyzštině a dalším jazykům z takzvané *altajské jazykové rodiny*
- Jakuti sami sebe nazývají **Sacha**

Turkický, nebo mongolský jazyk?

- lingvisté dlouho váhali, kam jakutštinu zařadit
- kvůli velké slovní zásobě mongolských slov byla některými vědci brána jako mongolský jazyk, jiní viděli od počátku její podobnost s jazyky turkickými – tehdy nazývanými *tatarskými*
- jakutština se podle současných teorií **oddělila** od zbytku turkických jazyků **jako první**, zachovává si proto mnoho archaických turkických gramatických rysů a slovní zásoby

Jakutské písmo:

- prapředek Jakutů ztratil podle legendy kámen s vyrytým původním jakutským písmem v řece Leně, když kočoval na sever
- jakutština se psala několika různými systémy latinky, které sledovaly tehdejší politické motivace (panturkické, sovětské a další)
- dnes se jakutština píše upravenou **cyrilicí**
- většina Jakutů ale při psaní na telefonu a počítači nepoužívá jakutskou klávesnici, ale jednoduše si jakutské znaky nahradí podobně vypadajícími číslicemi, např: 6 místo Θ ; 5 namísto $\mathcal{B}$

Jakutština je aglutinační jazyk, a dokáže proto složit pomocí sufixů i celkem dlouhá slova:

дьабарааскылаһыннаттарбатахтарбыттарбытынааһар

přibližný přepis do české výslovnosti:

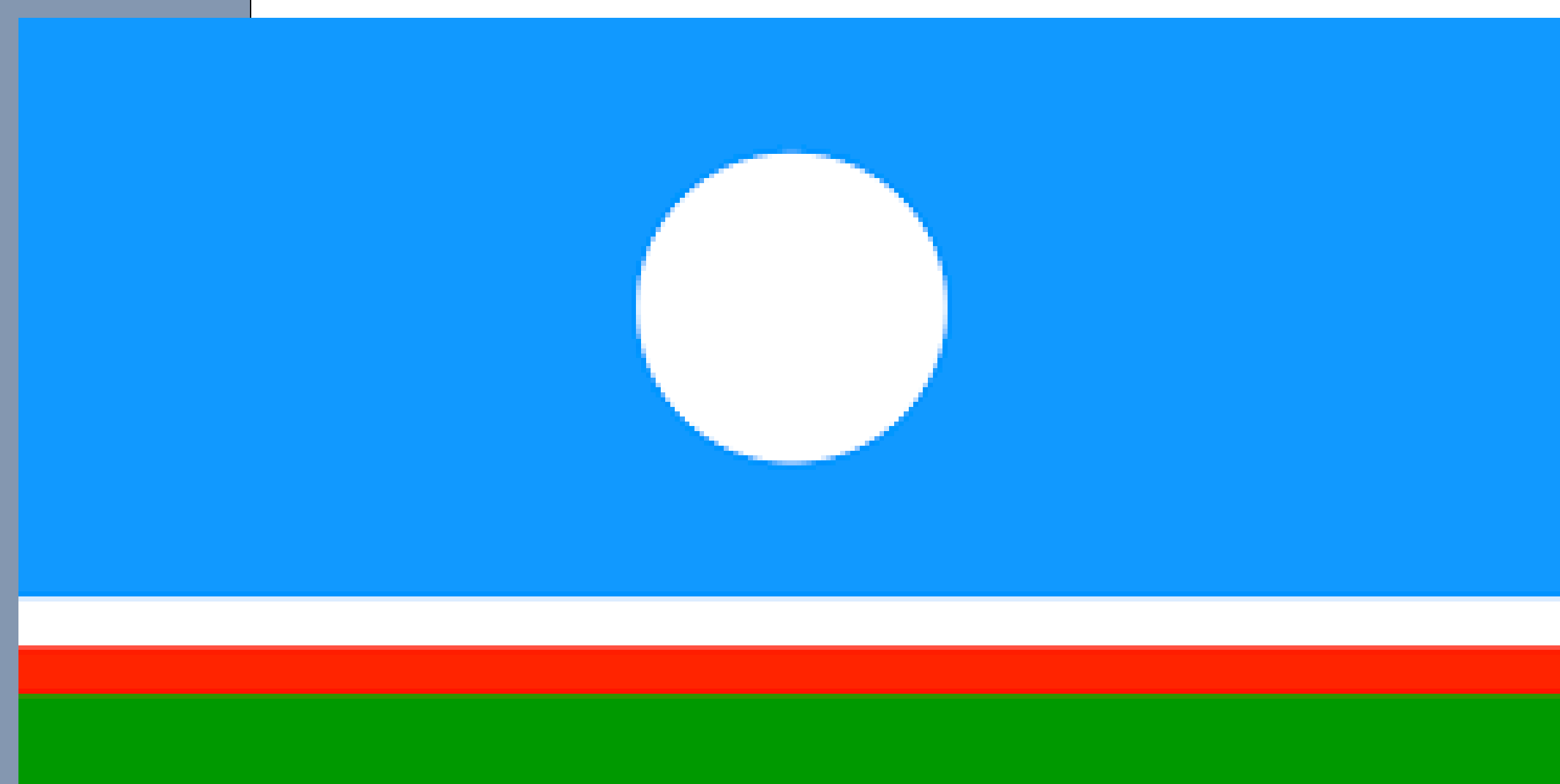
džabaráskylahynnattarbatachtarbyttarbytnághar

přibližný překlad:

ve srovnání s našimi, kteří nás nenechali se účastnit lovu syšíků

možná segmentace:

**džabarásky-l(a)-h-yinnat-tar-batach-tar-byt-tar-byt-ynághar
sysel-vbz-col-caus-pl-pst.neg-pl-pst-pl-lpl-comp**

jakutské slovní druhy

Jakutština, jako i jí příbuzné altajské jazyky, dokáže vytvořit jednoduchou derivací sloveso z jakéhokoliv podstatného i přídavného jména a naopak:

piibe	piibeliir
pivo	pít pivo
bassaap	bassaaptyyr
whatsapp	psát po whatsappu
taba	tabalanar
jelen	jet na jelenovi

Dělení na slovní druhy tak, jak je známe z evropských jazyků, nemusí vždy odpovídat. Mnoho přídavných jmen se bez jakékoliv změny může chovat ve větě stejně jako podstatná jména a jedno sloveso zas často zvládne vyjádřit myšlenku, na kterou by čeština potřebovala celou větu.

Ústav Jižní a Centrální Asie FF UK

ujca.ff.cuni.cz

Library of Languages
libraryoflanguages.ff.cuni.cz

Orientalistický expres
orientalistickyexpres.cz

reference

- sakhatyla.ru
- forum.ykt.ru

